

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: HE 14/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta

1. Asian tausta

Lainsäädännön arviointineuvosto kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua asiassa eduskunnalle.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi 27.2.2025 lausunnon työriitojen sovittelua ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta, jonka työ- ja elinkeinoministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 17.2.2025.

Lainsäädännön arviointineuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja hallituksen esitysluonnoksista. Neuvosto arvioi esitysluonnoksia lausuntokierroksen jälkeen ennen asian viemistä valtioneuvoston päätettäväksi. Lainsäädännön arviointineuvosto arvioi hallituksen esitysluonnosten vaikutusten arvioinnin laatua.

Arviointineuvosto perustaa työnsä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeisiin sekä hallituksen esityksen laatimisohjeisiin. Arviointineuvostolla on tarkastelussaan kokonaisvaltainen näkökulma, eli se ottaa huomioon lausunnoissaan taloudelliset vaikutukset, ympäristövaikutukset sekä yhteiskunnalliset vaikutukset. Vaikutusarvioiden lisäksi arviointineuvosto käy läpi säädösehdotuksen muutkin perusteluosuudet kuten nykytilan, keskeiset ehdotukset, vaihtoehtoiset ratkaisut ja toimeenpanosuunnitelman. Arviointineuvosto tarkastelee, miten esitysluonnos on valmisteltu kokonaisuutena.

Lainsäädännön arviointineuvosto ei osallistu hallituksen esityksen valmistelutyöhön. Arviointineuvosto ei tee itse vaikutusarviointeja, eikä se ota kantaa hallituksen esityksen sisältöön.

2. Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta

Lainsäädännön arviointineuvostolle toimitetun esitysluonnoksen pääasiallisena sisältönä oli esitysluonnoksen mukaan seuraavaa:

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annettua lakia. Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan. Työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetussa laissa säädettäisiin työntekijöiden, virkamiesten ja viranhaltijoiden yhdistykselle asetettavasta velvollisuudesta huolehtia työtaistelua toimeenpannessaan työtaistelun rajauksella tai suojelutyöllä eräistä välttämättömistä toiminnoista. Työtaistelu ei saisi välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaarantaa sääntelyllä suojattavien tehtävien hoitamista. Huolehtimisvelvollisuuden vastaisesti toimeenpantava työtaistelutoimenpide olisi kielletty, ellei työnantaja voisi välttää oikeushyvien vakavaa vaarantumista kohtuudella käytettävissään olevilla muilla keinoilla. Ehdotettavalla sääntelyllä turvattaisiin eräät perusoikeuksien tai yleisen edun kannalta välttämättömät toiminnot työtaisteluiden aikana.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös työnantajan käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista huolehtimisvelvollisuuden vastaisten työtaisteluiden kieltämiseksi tuomioistuimen päätöksellä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että hätätyön teettäminen olisi akuutissa, pakkotilaan rinnastuvassa vaaratilanteessa työnantajan viimesijainen keino sääntelyn piiriin kuuluvien perus- ja ihmisoikeuksien kannalta merkittävien vahinkoseurausten estämiseksi. Hätätyön teettäminen tulisi kyseeseen vain, jos vahinkoseurausta ei voida tässä laissa ehdotettavilla tai millään muillakaan kohtuullisilla keinoilla välttää.”

Lainsäädännön arviointineuvosto katsoi lausunnossaan, että esitysluonnoksen perusteella saa hyvän käsityksen asian taustasta, tavoitteista ja keskeisistä ehdotuksista. Esitysluonnoksessa on käsitelty eri toteuttamisvaihtoehtoja ja perusteltu valittua ratkaisua. Esitysluonnoksessa on tunnistettu olennaisia vaikutuslajeja, mutta vaikutuksia tulee joiltakin osin tarkentaa.

Arviointineuvosto katsoi, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suositteli, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista. Lausuma on toiseksi paras arviointineuvoston käyttämällä viisiportaisella asteikolla.

Lainsäädännön arviointineuvosto katsoi lausunnossaan keskeiseksi puutteiksi ja kehittämiskohteiksi seuraavia asioita:

1. Arviointineuvosto katsoi, että esityksessä olisi hyvä kuvata, miten yleisestä ongelmasta on kyse tai antaa esimerkkejä, millaisissa tilanteissa suojelutyöstä sopiminen on ollut haasteellista. Esitysluonnoksesta annetussa lausuntopalautteessa on tuotu esille vastakkaisia näkemyksiä siitä,

onko nykytilassa esiintynyt ongelmia vai ei. Lisäksi arviointineuvosto katsoi, että esityksessä olisi hyvä kuvata, miten suojelutyöstä sopiminen tulisi muuttumaan nykyisestä, ja miltä osin muutos on merkittävä työnantajan ja työntekijäpuolen näkökulmasta. Esimerkiksi, miten välttämättömissä toiminnoissa tarvittavan henkilöstön rajaaminen työtaistelun ulkopuolelle käytännössä muuttuu?

2. Arviointineuvosto katsoi, että esityksessä tulee arvioida tarkemmin esityksen vaikutuksia tuomioistuinten toimintaan ja asioiden käsittelymääriin. Arviointineuvoston näkemyksen mukaan asioiden käsittelymäärän lisääntyminen voi edellyttää tuomioistuimille lisäresursseja.
3. Arviointineuvosto katsoi, että esityksessä tulee kuvata tarkemmin, millaisia vaikutuksia esityksellä on yksittäisen työntekijän työtaisteluoikeuden rajoittamiseen.

3. Lausunnon kehittämissuosituksen huomioon ottaminen

Lainsäädännön arviointineuvosto seuraa lausuntojensa vaikuttavuutta vertaamalla eduskunnalle annettuja hallituksen esityksiä arviointineuvostolle toimitettuihin esitysluonnoksiin. Tässä yhteydessä arvioidaan lausunnon jälkeen esityksissä tapahtunutta laadullista muutosta. Joskus eduskunnalle annetut hallituksen esitykset poikkeavat merkittäväällä tavalla arviointineuvoston arvioimasta hallituksen esitysluonnoksesta. Tällöin arviointineuvoston arvioimat vaikutusarviointit ja niihin esitetyt kehittämissuositteet eivät välttämättä ole enää ajankohtaisia.

Lainsäädännön arviointineuvosto antoi lausunnossaan viisi kehittämissuositusta hallituksen esitysluonnoksen parantamiseksi. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että työ- ja elinkeinoministeriö on ottanut arviointineuvoston lausunnossa annetuista kehittämissuosituksista kokonaan huomioon 80 prosenttia. Ministeriö on ottanut huomioon lausunnossa olleista kehittämissuosituksista kaikki yhtä lukuun ottamatta. Tämä suositus koski sitä, miten yleinen ongelma suojelutyöstä sopiminen on.

4. Arviointineuvoston huomiot hallituksen esityksestä

Arviointineuvosto tuo esille, että eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen on lisätty ehdotus työaikalain muuttamiseksi hätätyön teettämisestä viimesijaisena keinona työriitalakiin ehdotettavan 8 d §:n 1 momentin piiriin kuuluvien vahinkoseurausten välttämiseksi. Ehdotetun työaikalain 19 §:n mukaan hätätyötä saisi teettää, jos työriitalain 8 d §:n 1 momentin 1–8 tai 11 kohdassa tarkoitettujen toimintojen keskeytymisestä johtuva henkeä, terveyttä, omaisuutta, ympäristöä, eläinten hyvinvointia tai kansallista turvallisuutta koskevan vahinkoseurauksen uhka on siinä määrin välitön, ettei sen aiheutumista voida mainitussa laissa säädetyillä eikä millään muillakaan kohtuullisilla keinoilla välttää.

Edellä kuvattua ehdotusta ei sisältynyt lainnsäädännön arviointineuvostolle arvioitavaksi toimitettuun hallituksen esitysluonnokseen, mutta hätätyötä oli muutoin käsitelty esitysluonnoksessa. Toisin sanoen eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä uutta oli se, että tällä hallituksen esityksellä muutettaisiin

myös työaikalain hätätyötä koskevaa säännöstä. Tämän vuoksi arviointineuvosto ei ole voinut lausua tästä asiakokonaisuudesta.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että työaikalain muutos on olennainen osa kokonaisuutta, jolloin arviointineuvostolla olisi tullut olla mahdollisuus lausua tästä muutoksesta. Ehdotetulla työaikalain muutoksella hätätyön perusteita muutettaisiin olennaisella tavalla. Ehdotetun muutoksen mukaan hätätyötä voisi jatkossa teettää työtaistelun aikana myös sellaisissa tilanteissa, joissa eläinten hyvinvointi tai kansallinen turvallisuus vaarantuvat.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esityksessä ei ole tehty vaikutustenarviointia hätätyön teettämistä koskevasta säädösmuutoksesta.

Helsingissä 25. maaliskuuta 2025

Leila Kostiainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
valtioneuvosto.fi
p. 0295 16001